

За наукові кадри

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМУ, МІСЦЕВКОМУ ТА КОМИТЕТУ ЛКСМУ
ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ імені І. І. МЕЧНИКОВА.

Видається з 1933 р. Виходить щотижня. № 38 (1452). 11 ГРУДНЯ 1981 РОКУ. ЦІНА 2 коп.

ВСЕСОЮЗНА ОЛІМПІАДА

В ОДУ: III ТУР. ХІМІЯ

Всесоюзну студентську олімпіаду з хімії відкрив ректор ОДУ професор В. В. Сердюк.

— Дана олімпіада, — сказав він, — являється завершальним етапом огляду-конкурсу «Студент і науково-технічний прогрес», присвяченого XXVI з'їзду КПРС.

Ректор університету назвав кращих студентів-хіміків країни і побажав їм великих творчих успіхів.

Секретар ЛКСМ ОДУ І. М. Коваль охарактеризував роботу комсомольської організації університету і відзначив, що студентська молодь ОДУ з великим піднесенням і захопленням працює над виконанням рішень XXVI

з'їзду КПРС, активно включилася в соціалістичне змагання за гідну зустріч XIX з'їзду ВЛКСМ.

Проректор з наукової роботи І. П. Зелінський розповів учасникам олімпіади про студентські наукові роботи в ОДУ, з вітальним словом від імені професорсько-викладацького складу виступили лауреати Державних премій професори В. Д. Севастьянов та І. Б. Прістер.

Учасники олімпіади поклали вінок до пам'ятника студентів та викладачів ОДУ, що загинули в роки Великої Вітчизняної війни.

Представляємо переможців

Лауреатом III туру Всеосоюзної олімпіади «Студент і науково-технічний прогрес» став студент IV курсу хімічного факультету Московського державного університету Дмитро Малахов: він посів I місце в особистому зачіку. Д. Малахов нагороджений дипломом Міністерства вищої і середньої спеціалізованої освіти СРСР та ЦК ВЛКСМ. Вітаємо товариша Д. Малахова з заслуженою перемогою, бажаємо творчих успіхів.

Друге місце посіли: Олександр Доданов — студент IV курсу хімічного факультету Горківського державно-

го університету; Олександр Вайсман — студент III курсу хімфаку Кишинівського державного університету. Вони нагороджені грамотами.

Третє місце посіли Валерій Гурін — студент III курсу хімфаку Білоруського державного університету; Сергій Руднев — студент V курсу хімфаку Білоруського державного університету; Олег Леонов — студент III курсу біологічно-хімічного факультету Красноярського державного університету. Всі вони нагороджені грамотами.

Заохочувальними грамотами нагороджені Наталія Лантухова — студентка V

курсу хімфаку Киргизького державного університету, Ігор Іванов — студент Чернівецького державного університету, Ігор Русанова — студент II курсу хімфаку Башкирського державного університету; Ігор Далянгер — студент IV курсу хімфаку Московського державного університету; Ріманас Плайпа — студент II курсу хімфаку Вільнюського державного університету.

Студенти — учасники олімпіади в Одесі ознайомилися з хімічним факультетом ОДУ, здійснили екскурсію по місцях бойової і трудової слави міста-героя Одеси, відвідали кафе «Метроном».

Гідно зустрінемо XIX з'їзд ВЛКСМ

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО ЗМАГАННЯ СЕРЕД КОМСОМОЛЬСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УЧБОВИХ ГРУП ЗА ПРАВО НОСИТИ ІМЯ «АКАДЕМІЧНА ГРУПА ІМЕНІ XIX З'ЇЗДУ ВЛКСМ».

Змагання серед комсомольських організацій академічних груп за право носити ім'я «Академічна група імені XIX з'їзду ВЛКСМ» присвячується гідній зустрічі XIX з'їзду ВЛКСМ та XXIV з'їзду комсомолу республіки і являється складовою частиною Ленінського огляду-конкурсу академічних груп.

ЛЕНІНСЬКИЙ ОГЛЯД ТА ЗМАГАННЯ ВКЛЮЧАЮТЬ:

— глибоке вивчення творів марксизму-ленінізму, рішення XXVI з'їзду КПРС, праць Генерального секретаря ЦК КПРС, голови Президії Верховної Ради СРСР товариша Л. І. Брежнєва, матеріалів пленумів ЦК ВЛКСМ;

— творчу участь кожного члена групи в Ленінському заліку «Рішення XXVI з'їзду КПРС — в життя»;

— участь студентів в наукових гуртках, в роботі кафедр суспільних наук, в студентських конференціях, семінарах, ленінських уроках, виступи з науковими роботами перед трудівниками міста і області, участь в днях науки;

— активну участь комсомольців в трудових справах груп (суботниках, трудових десантах тощо), в зустрічах з ветеранами партії, комсомолу, війни, праці, передовиками виробництва, наставниками молоді, делегатами партійних з'їздів. Заохочення студентів до участі в будзагонах;

— участь студентів в роботі відділень факультету громадських професій; виконання конкретних завдань по відділеннях ФОПу;

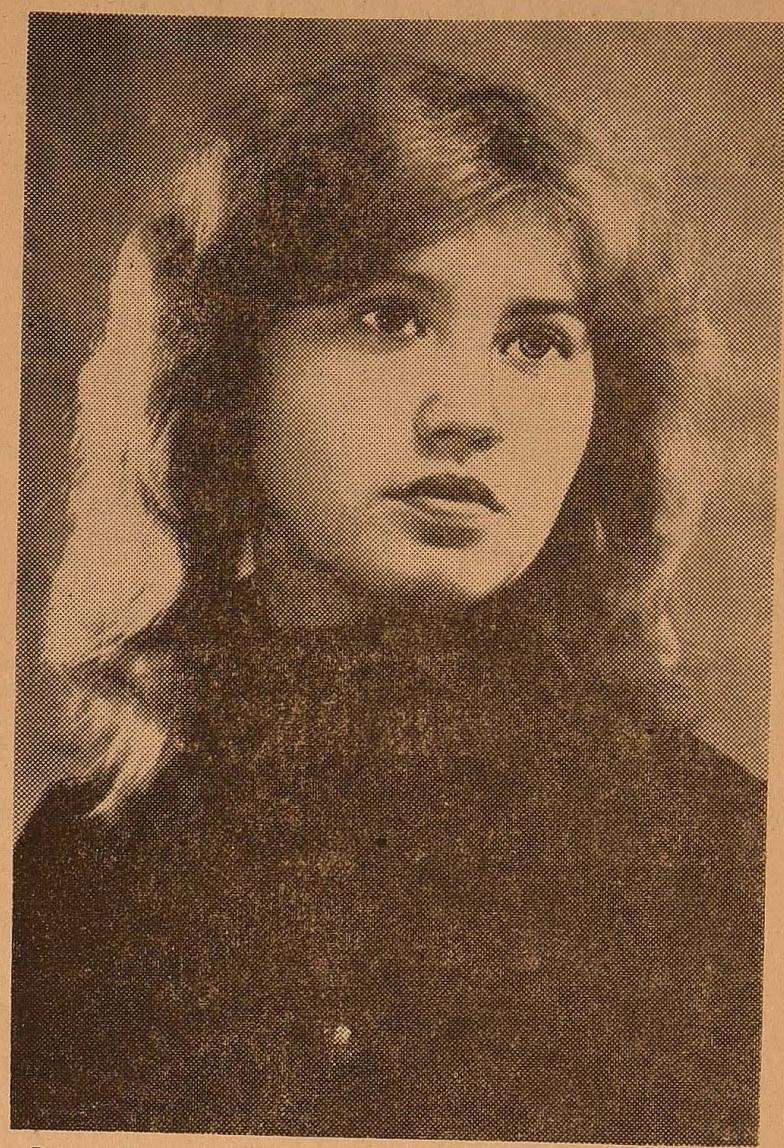
— участь групи в худож-

ній самодіяльності факультетів та університету. Досягнення високих результатів кожним членом групи в здачі норм ГТО, участь в спортивному житті факультету і ОДУ.

Для організації змагань на факультетах створюється комісія з представниками від комсомольської організації факультету, партійного бюро, профбюро і деканату, яка розглядає хід змагань, заслуховує членів групи та активістів про участь в змаганні, робить підсумки за місяць.

Остаточно підсумки змагання між комсомольськими організаціями учбових груп на факультетах підводяться в групах. Затверджує підсумки змагання на факультетах і затверджує групу-переможця УВК і комсомольське бюро факультету. Результати змагання факультетська комісія подає в комітет комсомолу університету не пізніше 10 травня 1982 року.

ПРАВОФЛАНГОВІ

Ольга Князькова добре знайома студентам механіко-математичного факультету: вона очілює студентський де-канат. До неї звертаються з різноманітними проханнями студенти всіх курсів. І для кожного у Ольги знайдеться хвилинка для розмови.

Зараз О. Князькова вчиться на IV курсі і в її заліковій книжці майже всі відмінні оцінки. Ми бажаємо Ользі по- дальших творчих успіхів в навчанні і громадській роботі.

ТОВАРИСТВО «ЗНАННЯ». ВИБОРИ

кому, Красноокнянському та Ананьевському.

За два роки було проведено 275 «Днів науки», з них 145 в районних і селянських обласніх, 130 на підприємствах міста.

З обговоренням доповіді виступили доцент Т. М. Коціна, доцент В. С. Михайлук, доцент С. В. Крісановський, секретар парткому університету доцент Л. Х. Калустян, голова правління міської організації товариства «Знання» В. П. Бородатий та інші.

Головою правління організації товариства «Знання» ОДУ обрано професора М. Ф. Орзіх.

Л. СЕРПНЕВИЙ.

ВЛКСМ

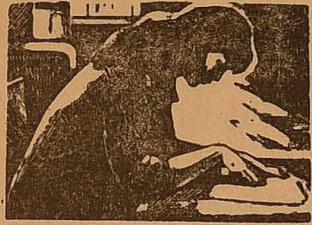
Рішення про присвоєння групі-переможцю звання «Академічна група імені XIX з'їзду ВЛКСМ» приймає комітет комсомолу і профбюро університету на основі даних за підсумками змагання, представлених учбово-виховною комісією університету.

Підсумки змагання підводяться окремо по групах гуманітарних і по групах природничих факультетів. Нагородження переможців проводиться напередодні XIX з'їзду ВЛКСМ в урочистій обстановці.

Групі-переможцю від гуманітарного і природничого факультетів вручается грамота комітету комсомолу, виміпл з надписом «Група імені XIX з'їзду ВЛКСМ». Група нагороджується екскурсійною путівкою по місцях бойової і трудової слави радицького народу.

Комітет комсомолу ОДУ.

З ПОДВІЙНОЮ НАПРУГОЮ

Ленінський стипендіат, комсогр курсу... Вже ця коротка характеристика цо-своєму змістовна, містка, бо говорить про високий реєстр душевних поривів і в науці, і в громадській діяльності студентки IV курсу хімічного факультету (група органіків) Ольги Мельник. І деканат, і товарищи добре знають Ольгу як пристрасного романтика, для якого нічого кращого немає поза хімією, тому що хімія, на її думку, покликана перетворювати світ. А в ньому ще стільки незвіданого: теплові дослідження, грунти, мінерали, космічна їжа і багато інших невичерпних проблем.

Проте наука не існує осібно, для самої себе, вона — явище суспільне, широке, розвивається поточні справи колективу, виносяться чіткі, принципові рішення. Про те, що треба підтягнути, наприклад, роботу стінної преси УВК, пропісочити деяких порушників трудової дисципліни і навчання (є й такі, на жаль, збільшили кількість відмінників на курсі не менше, ніж вдвічі (поки що іх 17), лекторські групи прочитати за матеріалами листопадового (1981 р.). Пленуму ЦК КПРС лекції в школах і т. д.

І жодне з цих питань не обговорюється без активної участі комсомольського ватажка, адже сумлінна праця — складова частина її духовних запитів, її комсомольського запалу, її закоханості в справі.

І навіть сьогодні на борту КСМ можна почути слова комсогра курсу про те, що трудові виробничі колективи нашої країни виконують зараз по два річних плани. А хіба ми, студенти, маємо право жити з меншою трудовою напругою? Сьогодні перед нами завдання номер один — якнайкраще скласти зимову сесію. То ж докладно всіх зусиль, щоб кожна група склаша її на високому рівні.

М. ХИТРИЧ,
студент IV курсу
хімфаку, група неорганіків,
відповідальний за
військово-патріотичний
сектор факультету.

В ДУГІЙ декаді жовтня в гуртожитках ОДУ пройшли звітно-виборчі збори студентських рад. Звітно-виборча кампанія, проведена на хорошому організаційно-масовому рівні, продемонструвала успіхи в роботі студрад, виявила недоліки, підняла ряд проблем, що стоять перед активом та складом гуртожитків, показала активну зацікавленість студентів в тому, щоб їхні гуртожитки ставали справжньою домівкою.

За звітний період добре працювали студради гуртожитків № 1 (голова С. Замулко), № 3 (І. Стельмах), № 5 (І. Бабченко). Ради цих гуртожитків залучали широкий актив до участі в політико-виховній та культурно-масовій роботі. Студради постійно турбуються про поліпшення побутових умов студентів, котрі проживають в гуртожитку.

Відзначено також і той факт, що ініціатива студентів по благоустрою гуртожитків ще не зустрічає належної підтримки з боку працівників і керівництва адміністрації, не надається також допомога студрадам і з боку дирекції студмістечка та адміністрації гуртожитків.

Проте на звітно-виборчих зборах виявлені і недоліки та слабкі місця, що спостерігаються в роботі самих студентських рад. Так, ще слабко працювали сансектори гуртожитків № 4 і № 6; не належному рівні велася документація студради гуртожитку № 2; мали місце випадки неохайнога відношення до соціалістичного майна в усіх гуртожитках.

2 стор.

— Лещук; (II курс, фізфак); № 2 — Муцалханов (IV курс, істфак); № 3 — Млечко (II курс, хімфак); № 4 — Горбачов (II курс, юрфак); № 5 — Боржиков (IV курс, ГГФ); № 6 — Усачов (III курс, біофак); № 7 — Кушнір (IV курс мехмат).

Перед новим складом рад гуртожитків головне завдання — сприяти утвердженню комуністичних норм в побуті, виховувати членів колективу в дусі поваги до праці, підвищення громадської активності студентів, створення нормальних умов для доброго та відмінного навчання в університеті, а також для відпочинку.

Рада використовує різноманітні форми виховної роботи. Вона організовує лекції і бесіди про внутрішню і зовнішню політику КПРС, досягнення науки і техніки, з історії, літератури, на морально-етичні теми, проводить

В ЖЕ МИНАЄ місяць, як ми, студенти I та II груп V курсу історичного факультету, приступили до занять після педагогічної практики, а все живемо цією подією, нібито вона ще продовжується. Бо так воно є і насправді. В ній — початок нашого майбутнього як спеціалістів. Нещодавно на курсі пройшла конференція, присвячена підсумкам підпрактики, в ній взяли активну участь дирекція шкіл, вчителі, представники деканату та кафедр історичного факультету. Це була чудова бєсіда про активну вчительську та організаторську роботу студентів, що принесла багато корисного і їм і тим школам, в яких вони проходили практику (середні школи № 119, 9, 37, 100, 25, Роздільнянська СШ).

Ціла група майбутніх вчителів нагороджена грамотами і подякою (П. Арнаутов, Н. Тодорова, В. Носенко — I група; С. Беріндя, М. Дмитрієв, С. Вегерчук — II група) нагороджені за те, що щвидко зуміли ввійти в школінні колективи і одразу гаряче взялись за діло. Давали змістовні, насичені уроки, допомагали організовувати тематичні та літературно-мистецтвознавчі вечори, олімпіади, екскурсії в музей Бойової слави, допомогли проводити конференції в школах, залишили після себе переобладнані кабінети історії та суспільствознавства і т. д.

І отої тон, який дала нам підпрактика — піднесеність, завзяття, високий рівень навчання, громадської діяльності — не зникається і тепер. До того ж, він свідчить, що групи і раніше жили по-бойовому, по-партийному, йдучи в ногу з часом. За минулий учебний рік і початок нового року студентами прочитано близько 150 лекцій: в школах, колгоспах, на заводах, в училищах. Надзвичайно пам'ятна для нас конференція, організована гуртківцями історії партії, присвячена книgam Генерального секретаря ЦК КПРС Л. І. Брежнєва: «Мала земля», «Відродження», «Ціли-

затейстичну пропаганду, випускає стінні газети. Це дуже важлива форма вдосконалення підготовки і виховання спеціалістів з вищою освітою.

Студрада слідкує за відвідуванням занять, створює умови для підготовки домашніх завдань, а також для складання екзаменів під час

ДЖЕРЕЛО

на», а також конференції, що пройшли за матеріалами IX Пленуму ВЛКСМ та листопадового (1981 р.) Пленуму ЦК КПРС. Насичені політінформації, семінари та гурткові наукові заняття приносять студентам велике знання.

Чи не тому в обох групах багато студентів-комуністів, які пройшли школу молодого комуніста на заняттях ФОПу, добре навчаються, заявляють про себе прекрасними ділами. Це і голова студентського партбюро V курсу С. Весела, її заступник А. Вазанов, голова НК С. Карадимов з I групи; це і староста II групи С. Вегерчук, відповідальний за ГПП на курсі В. Косенко, активіст І. Милушев та інші. Навколо активу комуністів гуртується і вся комсомольська молодь.

Вже тепер, напередодні останньої сесії та дипломної, радісно усвідомлювати, що і той і той студент чи студента завтра стануть справжніми вчителями, що в них помітний не тільки потяг до великих знань, а й невгамовий запал, котрий кліче стверджувати на землі ідеали комуністичного суспільства, виховувати активних його будівників. Бо так вчить нас наш університет, де ми бачили й пізнали стільки незвичного і незабутнього.

В наших серцях назавжди залишається і численні лекції і практика — не тільки педагогічна, а й археологічна (в Ольвії), і семінарські заняття, диспуту, жваве обговорення музеїв виставок (наприклад, картини батька й сина Реріхів), будівельні загони, колгоспи, тривожні сесії, запальні збори... — все те, що в майбутньому живитиме нас і стане невичерпним творчим джерелом в нашій важкій і благородній роботі вчителя.

Л. КАТУСИПОВА,
староста I групи
V курсу істфаку;
Ю. НІКА, комсогр
V курсу істфаку.

СТО ДОРІГ

Юнаки і дівчата України широко користуються послугами Бюро міжнародного молодіжного туризму «Супутник». Порівняно з 1978 роком туристський обмін по-двоєвся. Це означає, що понад 5 мільйонів радянських і понад 400 тисяч іноземних туристів подорожували маршрутами по республіках СРСР.

Багато молодих людей по-дорожують безкоштовно — поїздка оплачується за рахунок суспільних фондів споживання. Переїзда більшість користується 50—70 процентів знижкою. Кількість пільгових путівок щорік зростає.

Головне завдання «Супутника» — сприяти взаєморозумінню молоді різних країн, розширенню контактів. Торік, до прикладу, послугами «Супутника» скористалися майже 132 тисячі гостей із 40 країн світу. Розширюється й географія поїздок радянської молоді за кордон.

Ці поїздки допомагають встановлювати міжні постійні контакти. Понад 50 обласних, окружніх і місцевих соціалістичних країн за допомогою «Супутника» обмінюються делегаціями і поїздами дружби. Сталі вже традиційними двосторонні семінари та фестивалі молоді. Тісні зв'язки здійснюються по лінії співробітництва міст-побратимів: Києва і Лейпцига, Донецька і Магдебурга, Одеси та Варни.

Зміцнення матеріальної бази, зрослі організаційні можливості ВММТ «Супутник» дають змогу проводити екскурсійно-туристичну роботу на високому рівні. Отже, путівка «Супутника» відкриває, як кажуть, сто діоріг, сто шляхів...

С. РОМАНЮК,
заступник голови Бюро міжнародного молодіжного туризму «Супутник» ЦК КПСМ України.

ВІДДАЮЧИСЬ ПОШУКУ

Чимало цікавого і незвичного може почерпнути для себе той, хто потрапить в лабораторію «горіння», де безперервно ведеться наукова робота, науковий пошук. Ось перед нами камера постійного об'єму для вивчення процесів горіння. Вона значно збільшує температуру, тиск, що приводить до різкого шуму. Це винайді працівників лабораторії. І він не єдиний. Бо тут високий рівень наукової творчості, тут і студенти займаються самостійними дослідженнями.

Один із них — студент V курсу групи молекулярної фізики С. Черкес. Він працює на установці «Зонд» під постійним керівництвом викладачів кафедри загальної фізики Е. Н. Кондрат'єва та В. Г. Шевчука. Його робота по визначеню концентраційної межі часток металу нещодавно зачитана на республіканській конференції з горіння, заслуживши позитивну оцінку спеціалістів.

Тому що студент плідно працює в цій галузі досліджень, що сприяє поліпшенню безпеки транспортування і використання порошків промислових металів.

Зараз перед студентом постав і важливий навчальний етап — зимова сесія, яку він складе на «відмінно», як і ряд попередніх сесій.

О. ПАВЛОВСЬКИЙ,
студент V курсу, фізфак.

ТВОРЧІ КРОКИ

(КНИГИ ВЧЕНИХ НОВОРОСІЙСЬКОГО (ОДЕСЬКОГО) УНІВЕРСИТЕТУ В ОСОБИСТІ БІБЛІОТЕЦІ КАРЛА МАРКСА).

ФРІДРІХ ЕНГЕЛЬС говорив про Маркса як про людину, «теорія якої являє собою результат вивчення економічної історії, що тягнувся все життя». Природно, що історико-економічні роботи були широко представлена в особистій бібліотеці Маркса. Поряд з численними західноевропейськими виданнями ми знаходимо тут також цілий ряд книжок російських авторів. Це дослідження з історії сільського господарства Росії, російського общинного землеволодіння, історії промислов, залізничного будівництва і т. д.

Цікаво, що в ряду цих досліджень є і роботи учених Новоросійського (Одеського) університету. Написані вони економістами і правознавцями, що носять, як правило, історико-економічний характер. Серед них особливо відлягаються праці професорів А. С. Павлова — «Історичний нарис секуляризації церковних земель» та А. С. Посникова — «Общинне землеволодіння». Далі йдуть: «Грошовий ринок Росії від 1600 до 1762 року» І. І. Патлаєвського, «Хорвато-далматське законодавство» Ф. І. Леонтовича, а також невелика (в стилі злісного доносу) брошура П. Цитовича — «Нові прийоми захисту общинного землеволодіння А. Посникова».

Маркс уважно читав книги одеських авторів. Про це свідчать підкresлювання в тексті і його позначки на полях. Судячи по них, інтерес Маркса викликала робота А. С. Павлова, що одержала в свій час премію російської Академії наук. Відомий російський каноніст Павлов працював в Новоросійському університеті з 1869 по 1875 рік. Сучасники писали про нього як про вченого широкого розумового світогляду, вдумливого лектора і прекрасної людину. А. С. Павлов кілька років був редактором періодичного видання — «Записок Новоросійського університету», з його ініціативи був налагоджений обмін виданнями з Британським музеєм та іншими науковими центрами.

Що стосується роботи професора І. Патлаєвського, то в цілому ряді місць Маркс

висловлює свою незгоду з автором. І не дивно. В науці останній був противником теорії Рікардо, соціалістичних теорій і «глуспствував у своєму незнанні» так само голосно, як і в університетському житті.

Особливий інтерес Маркса, а з побічних даних і позитивну оцінку одержала праця професора А. С. Посникова про общинне землеволодіння в Росії. Посников, на відміну від цілого ряду народницьких авторів, не закривав очі на процес розкладу пореформеної общини і дальше обезземлювання селянства. Маркс звернув увагу на цей факт. Приклади із економічної теорії Англії і Франції переконують Посникова в тому, що капіталістичний розвиток сільського господарства в Росії також неминуче зв'язаний з експропріацією. Збереження общини з її колективним начalom громадської власності на землю, періодичним переділом земель, за думкою дослідника, повинна протистояти цьому процесу. Автор відстоює думку про збереження і стимулювання общинного землеволодіння в інтересах селянства. Громадський кут зору Посникова близький до теоретичних поглядів М. Г. Чернишевського і М. О. Добролюбова, які вбачали в земельній общині специфічно російський фактор прискореного здійснення соціалізму. Відомо також, що Маркс, вказуючи на руйнування общини капіталізмом, теоретично схилявся до можливості її перетворення (при певних умовах) в «елемент колективного виробництва в національному масштабі». Це очевидно і було основною причиною його негативного відгуку на критичний розбір книги А. С. Посникова — брошуру професора П. Цитовича. Маркс просто називає цю злісну запліснявлю в зарозумінні безшабашно-міщанську екстраординарність... ослом.

Про те, що економіст Посников поділяв ідеї соціалістів і був знайомий з творами Маркса, свідчить такий факт. Юридичний факультет, де він працював, на одних зборах визнав дисерта-

цію його учнів «тенденційно-соціалістичними і комуністичними», а колеги з «європейською освітою і не менш масштабним апломбом переконували дослідника, що «племає в Німеччині чи Франції кафедри, з якої провідувалася би політична економія за Маркса».

А. С. Посников викладав в Новоросійському університеті з 1878 по 1882 рік. Був він блискучим лектором. Його лекції з політичної економії робили справжню сенсацію. Їх відвідували не тільки студенти, а й професори, і, як відзначав один з вчених університету, «люди, що з якихось причин не мали права відвідувати університет». За цим вимушено-туманним формулюванням лекцій Посникова, приховувався, на наш погляд, факт відвідування лекцій революційно настроєною молоддю. Один із учасників революційного руху — І. П. Білоконський згадує: «Професор завжди захоплював слухачів і інтересом предмету і надзвичайно живим, цікавим, талановитим викладом. Я багато зробив зв'язаний цим лекціям».

В період поліцейських арештів і гонінь на крашу частину студентської молоді Посников відкрито виступив проти введення в університеті реакційних правил 1879 року. Все це, безперечно, не лишилось не помічним. Професор А. С. Посников потрапив до списків... неблагонадійних. За ним був встановлений негласний поліцейський нагляд.

Долі книжок А. С. Павлова та А. С. Посникова і скромні біографії цих трудівників науки ще одне яскраве нагадування про країні традиції Одеського університету. Вони свідчать про те, що чуття причетності до долі Вітчизни, чуття обов'язку і чесний пошук в науці не залишаються безслідними. Скромні, але чисті струмки наукової думки живлять знання, поступово сприяють його росту і наближають його до тієї межі, за якою воно стає силою. Про це нагадує нам бібліотека Маркса.

М. А. УПЕРЕНКО,
доцент.

В ЛАБОРАТОРІЇ ОПТИКИ

Лабораторія оптики добре знайома студентам багатьох факультетів університету. Під час лабораторних робіт тут закріплюються на практиці знання, які набуваються на лекціях. показник переломлення рідини та газу.

На знімку: завідуча лабораторією оптики Надія Семенівна Машкіна разом з студентами II курсу хімічного факультету Віктою Бабакіною та Вадимом Млечко перевіряють роботу газового лазера.

Фото І. МОСКАЛЕНКА.

РІК ПРАЦІ У ЗАГРЕБІ

(Закінчення.
Початок див. в № 36)

Як під час первого, так і під час другого приїзду в Загреб запам'яталось дружне ставлення колег-загребчан; в пам'яті допитливі і відчайдушні обличчя моїх нових студентів з Боснії і Герцеговини, Словенії і Далмації. Вперше в житті багато з них чули українську мову, імена Шевченка і Лесі Українки, Франка і Коцюбинського, Стельмаха і Гончара, Павла Загребельного і Остала Вишні... А в години позалекційні на славістичних вечорах відпочинку ми знайомилися з українськими піснями та гумором, з усім розмаїттям багатонаціональної радянської соціалістичної культури.

З перших днів 1980—1981 навчального року, тобто з 1 жовтня, почали готовувати літературно-пісенну композицію «Древньому Києву — 1500 років». Присвячували її майбутньому приїздові навесні 1981 року київських студентів. Ми добре заглибились в історію Києва, в його героїчне минуле і сьогодення, розучили і «Київський вальс» і «Черемшину».

А 18 травня 1981 року 30 студентів — загребчан в великом душевним трепетом виступали перед моїми земляками — студентами з Києва. Присутніми в залі були також славісти з усієї Югославії — з Белграда (по місцевому: «Београда»), Любляни, Титограда, Скопле, Задара, Сараєва... Вперше прозвучали тут у перекладі хорвато-сербською мовою рядки з «Причиной» Т. Шевченка. Важко передати хвилювання загребських студентів, які виступали українською мовою перед великою, а до того ж, — професійною аудиторією. Тим більше задоволення отримали, коли по закінченні композиції їх сприяли за киян.

А через день наш колектив виступав уже в місцевому культурно-просвітньому товаристві русинів — українців. Нашими слухачами були люди різного віку і різних професій — місцеві українці, русини, чехи і словаки, славісти філософського факультету, а також студенти і викладачі з Києва. На цей раз літературно-музична композиція була присвячена темі «В сім'і вольний, новій...» учасники композиції читали вірші Шевченка як українською мовою, так і в перекладі професора Л. Менац (завідуючої кафедрою російської мови) і О. Флакера (завідуючого кафедрою російської літератури).

Зал був переповнений. З піснею «Думи мої, думи мої...» до нас підключився голова товариства русинів-українців інженер Володимир Крайцер. По закінченні в невимушеній обстановці і виконавці композиції і гости — кияни стали єдиним хором колективом. Підтягували її всі останні слухачі. Зазвичай і «Калинка», і «Подмосковные вечера», і «Копав, копав кирниченьку», «Місяць на небі», і жартівлива «Ти сказала: приди, приди...»

До пізньої ночі лунали співи і жарти, велися дружні розмови, хоч гостям з Києва треба було підніматись спозаранку. Гости з Києва і гостині хазяї обмінялись наприкінці сувенірами — книгами, платівками, значками тощо. Несподіваним і дуже приемним виявився за цих обставин найновіший ро-

ман Олеся Гончара «Твоя зоря». Письменник — академік під час зимових канікул надіслав його мені з дарчим підписом загребським студентам. Зраз цей дорогий подарунок зберігається в бібліотеці філософського факультету Загребського університету.

Запам'яталися і два осінні місяці. В невеличкому містечку Ілоку на березі живописного Дунаю, на кордоні Сербії з Хорватією, на початку липня я взяв участь у семінарі учнів та вчителів, де вивчалися українські пісні і танці, а разом з тим дівалися уроки української мови і літератури. Тут для учнів III — IV класів дав два уроки: один — з мови, другий — з літератури.

Спочатку, звичайно, представився, передав привіт від радянських пionerів і школярів, розповів про їх літній відпочинок. А потім розпочав урок. Не без хвилювання. І вельми залишився відчайдушним югославським школярам, які підтримали мене з першої хвилини. Одна за одною піднімалися руки, одухотвореними були обличчя. Я не встигав усіх опітати, оцінити, заохотити.

В другій половині липня і першій половині серпня пощастило бути гостем X Загребського славістичного семінару. Я зараз пам'ятаю літературний вечір у своєрідно обладнаному приміщенні на центральній вулиці Загреба — Гліці. Спочатку виступали загребські поети. А потім хтось запросив і нас, славістів з різних країн, прочитати вірші на одній із слов'янських мов.

Довго не довелося чекати. Дуже швидко в залі зазвучали мови російська, чеська, польська, словацька, болгарська. Я прочитав відомі рядки Т. Шевченка. Важко передати хвилювання загребських студентів, які виступали українською мовою перед великою, а до того ж, — професійною аудиторією. Тим більше задоволення отримали, коли по закінченні композиції їх сприяли за киян.

Надовго запам'яталися фестивалі русинської, української, сербської, словацької, хорватської та інших пісень і танців у селі Петрівцях Соціалістичної Республіки Хорватії і в Руському Керестурі на Воєводині. До пізньої ночі на відкритій естраді відчuvав я себе на крилах пісні. Здавалось, що танцюють і співають всі. До речі, в Югославії досить поширенна поговірка: «Хто співає, зле не мислить». Нерідко спостерігав, як увечері в хорі чи танці виступали солідні батьки, а вдень — їх діти. Часто згадувалася багатьма поїздка до Радянської України.

Багато пісень, що прозвучали на фестивалі, були виконані на мотив наших пісень «Катюша», «По долинам и по взгорьям», «Дан приказ ему на Запад» тощо. Слова, звичайна річ, належали югославським поетам. Відомо, що ці улюблені югославськими народами пісні виникли за часів національно-визвольної боротьби з німецькими та італійськими фашистами.

Користуючись нагодою, хоча і заочно, ще раз широку колегам і друзям з далекого Загреба, бажаю їм здоров'я, щастя і успіхів в дні національного свята Югославії.

В. ДРОЗДОВСЬКИЙ,
доцент кафедри загального
і слов'янського мовознавства.

МОРЕ НА МОНЕТАХ

Ще за кілька століть до нашої ери на монетах почали викарбувати морських тварин, різні пристрої для плавання. Та це й не дивно, бо вся економіка і культура античного світу була тісно звязана із Середземним морем.

Приміром, на монетах Істриї, Калабрії (III століття до н. е.) бачимо зображення дельфінів, а монети міста Ольвії мали форму цих тварин.

На грошових знаках, зокрема, Босфорського царства, зображувати бога морів Посейдона.

Фінікійці в прадавні часи карбували на своїх монетах галери. У V столітті до нашої ери на монетах міста Кізіка красувалася галера, майстерно оздоблена грифонами — міфічними птахами з лев'ячими тулурами — і сиренами — жінками з пташиними крилами.

Римляни розуміли, що без оволодіння морською спра-

вою нічого й думати про перемогу над Карфагеном. Тому ще за часів республіки на срібних динаріях зображували багатовеселі галери, інші судна. Таких прикладів можна навести чимало.

Традиція прикрашати монети морською атрибутикою збереглася до наших днів.

Морські судна є компонентом багатьох державних гербів, (Гвіані, Гондурасу, Габону та інші), які обов'язково карбуються на монетах. На гербах Фіджі — катамаран — човен тубільців, Кувейту — двомачтовий арабський вітрильник, Мальти — човен і сонце, що сходить (герб підтримують з обох боків риби, відомі під назвою «морські коньки»). Острів Маврикій теж має вітрильник на гербі. Герб острова Св. Елени — цілий пейзаж, де є високий берег, парусний корабель. На гербі Сейшельських островів — і вітрильник, і морський берег, і кокосові пальми, ще й морська черепаха.

На монетах багатьох держав зображені морські ссавців, птахів, молюсіків (Бермудські, Фолькландські острови), Барбадос, Сінгапур та ін.).

Чимало держав карбують на грошових знаках давні і сучасні кораблі. Наприклад, на аргентинській монеті, в 5 песет, що випускалася з 1961 по 1968 рік, зображене учбово парусне судно «Президент Сармієндо».

У Росії 1914 року була випущена монета вартістю в 1 карбованець на честь 200-річчя перемоги російського флоту пр Гангуті. На лицевому боці портрет Петра I і написи: вгорі — «Гангут», зліва — «1714», справа — «1914», внизу — «27 липня».

Отже, тема моря на монетах широка і багатогранна.

Л. ЛЯСОТА.

ЗУСТРІЧ З ВЧЕНИМИ

Науково-дослідна робота студентів займає важливе місце у системі підготовки висококваліфікованих спеціалістів на юридичному факультеті.

Однією з форм залучення студентів до науково-дослідної роботи є їх спілкування з провідними вченими, обізнаністю з проблематикою наукових досліджень кафедр. З цією метою кафедра державного і адміністративного права організувала зустріч студентів I—IV курсів — членів кафедрального наукового гуртка і проблемних груп — з ученими, учасниками Всесоюзної науково-координаційної наради «XXVI з'їзд КПРС і завдання дальнішого розвитку юридичної науки», яка відбулася нещодавно у Москві. Нарада, організована Науковою радою «Закономірності розвитку держави, управління і права» Академії наук СРСР, Інститутом держави і права АН СРСР і Міністерством СРСР, стала важливим і представницьким форумом юристів країни, який визна-

чив перспективи розвитку правової науки в XI п'ятирічці.

Завідуючий кафедрою державного і адміністративного права професор М. П. Орзіх, доцент А. С. Васильєв, старший викладач Т. М. Пахомова, викладачі Б. А. Переяняк та І. Л. Бєлій поділилися своїми враженнями від роботи Всесоюзної науково-координаційної наради юристів, зупинилися на характеристиці сучасного стану юридичної науки і тих завданнях, про які йшла мова на пленарних та секці-

йних засіданнях. Виступаючі відзначили, що накреслені нарадою шляхи підвищення ефективності наукових досліджень вчених-юристів повинні істотно сприяти вирішенню конструкційних завдань дальнішого зміцнення правової основи державного і громадського життя.

Зустріч з вченими, учасниками Всесоюзної науково-координаційної наради «XXVI з'їзд КПРС і завдання дальнішого розвитку юридичної науки» викликала великий інтерес у студентів. З врахуванням рекомендацій наради були затверджені кафедральні комплексні план організації науково-дослідної роботи студентів на весь період навчання у вузі. Цей план тісно пов'язаний з вирішеннем народногосподарських завдань насамперед у тих сферах практичної діяльності, де будуть працювати майбутні спеціалісти-юристи.

Б. ПЕРЕЯНЯК,
викладач
юридичного
факультету.

РАДЯНСЬКИМ ОБРЯДАМ— ДІЛОВУ ПІДТРИМКУ

У багатому арсеналі ідеологічних засобів і факторів комуністичного виховання, формування духовного світу радянської людини важливе місце належить радянським традиціям, святам та обрядам. Зв'язана з усіма сторонами життя, суспільства і особи соціалістична обрядність — ця своєрідна естафета багатства — має велике значення для розвитку культури всього народу.

Велика роль у цій роботі відводиться групам сприяння та комісіям з радянської обрядності, які повинні бути створені на всіх підприємствах і організаціях міста, в училищах закладах.

Групи сприяння зобов'язані здійснювати свою діяльність під керівництвом комісій з радянських традицій, свят і обрядів при райвиконкомі і своїх первинних партійних організаціях, постійно контрактувати

з адміністрацією, профспілками, комсомольськими і іншими громадськими організаціями, підприємствами, закладами, організаціями і відомчими культосвітнimimi закладами.

Головне завдання груп сприяння — це індивідуальна робота з членами трудових колективів і у їхніх сім'ях у справі підготовки і проведення загальнонародних і трудових свят і обрядів, таких, як вручення перших паспортів, нагородження, ювілеї, одруженні, реєстрація новонароджених.

Члени комісій повинні добиватися такого високого ідейно-художнього рівня проведення кожного свята і обряду, свята.

При проведенні свят і обрядів, особливо у великих трудових колективах, групам сприяння доцільно організовувати конкурси між виробничими підрозділами на краще художнє оформлення і музичний супровід заходів, що проводяться, пошуки цікавих режисерських рішень, створення нових сувенірів тощо.

При проведенні свят і обрядів, особливо у великих трудових колективах, групам сприяння доцільно організовувати конкурси між виробничими підрозділами на краще художнє оформлення і музичний супровід заходів, що проводяться, пошуки цікавих режисерських рішень, створення нових сувенірів тощо.

При проведенні свят і обрядів, особливо у великих трудових колективах, групам сприяння доцільно організовувати конкурси між виробничими підрозділами на краще художнє оформлення і музичний супровід заходів, що проводяться, пошуки цікавих режисерських рішень, створення нових сувенірів тощо.

ПИШІТЬ НАМ:

270000, Одеса-центр, вул.
П. Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ:

Одеса, вул. Радянської Армії, 24.

ТАМ, ДЕ ПАНУЄ КАПІТАЛ

Португалія.

Постійно погіршується матеріальне становище широких прошарків народу. Сотні тисяч трудівників не вистачає зарплати навіть для забезпечення нормального харчування своїх сімей, за останній час ціни в країні підскочили на 30 процентів. Армія «зайвих» людей виросла до відзначки в півмільйона. Нападам підлягає од-

не із основних завоювань революції — аграрна реформа.

Трудящі країни, вся про-гресивна Португалія на чолі з компартією ведуть рішучу боротьбу з підступами крайньої реакції.

На знімку: такі черги безробітних — частина картина в сьогоднішній Португалії.

(Фотохроніка ТАРС).

ФРН. Безперервні виступи трудівників проти підприємств за підвищення зарплати та поліпшення умов праці все в більшій мірі набирають характеру боротьби за збереження реальної заробітної плати, за справедливий перерозподіл національного доходу.

Фотохроніка ТАРС.

ШКОЛА
МОЛОДОГО
ЖУРНАЛІСТА

Чергове заняття школи молодого журналіста (ШМЖ) відбудеться при редакції газети «За наукові кадри» в п'ятницю 18 грудня о 16.00.

Вул. Радянської Армії, 24, кім. № 9.

Редактор В. НІКОЛАЕВ.

телефони: міський 23-84-13, внутрішній 841 (з міста 206-841).